

УДК 092 + 81-116.2

ВАСИЛЬ ВАСИЛЬОВИЧ ЛОБОДА (11.01.1936 – 17.03.2000)

11 січня 2001 р. виповнилося б 75 років від дня народження знаного українського мовознавця — доктора філологічних наук, професора Василя Васильовича Лободи, який, на жаль, не дожив навіть до свого 70-річного ювілею. Невмолима доля вирішила інакше. Проте ім'я В.В. Лободи не забуде в колі його колег, друзів, учнів і послідовників. Запорука цього — чимала творча спадщина науковця, що налічує — 250 праць (статті, монографії, навчальні посібники)¹. Щоб повніше уявити масштаби мислення, наукової та педагогічної діяльності В.В. Лободи, спробуємо відтворити основні віхи його життєвого і творчого шляху.

В.В. Лобода з'явився на світ 11 січня 1936 р. в с. Лукашівці Чорнобаївського р-ну Черкаської обл. в родині Василя Митрофановича (загинув 1941 р. під Смоленськом) та Ірини Антонівни. 1943 р. пішов у 1-й клас Лукашівської семирічки, яку закінчив у 1950 р. Одразу ж вступив на шкільний відділ Черкаського педучилища. У 1954 р., закінчивши училище з відзнакою, Василь Васильович стає студентом Черкаського педагогічного інституту (спеці-

¹ Професори Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова: біо-бібліографічний довідник 1944–2009 рр. / Укл.: Г.І. Волинка, О.С. Падалка, Л.Л. Марченко; за заг. ред. В.П. Андрушенка. — 2-е вид., доп. і перероб. — К., 2009. — С. 233.

альність «українська мова і література»). Після закінчення вишу (також із відзнакою) В.В. Лобода працює вчителем української мови і літератури Нетребківської середньої школи Корсунь-Шевченківського р-ну Черкаської обл. На два роки улюблену роботу довелося перервати у зв'язку зі службою в Радянській армії (з листопада 1958 до квітня 1960 рр.). Після демобілізації Василь Васильович знову повертається до вчителювання, попервах працюючи старшим піонервожатим (травень – липень), а згодом учителем української мови і літератури Ляцівської середньої школи на Черкащині. Уже тоді майбутній науковець вирішив глибше пізнати таємниці мовознавчої науки, що спонукало його вступити 1961 р. до аспірантури Київського педагогічного інституту ім. М. Горького (нині Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова) на кафедру української мови. В.В. Лобода працював над темою кандидатської дисертації **«Складні синтаксичні конструкції з підрядним додатковим реченням в українській мові»**, яку успішно захистив 1964 р. Після цього його направлено на роботу до Миколаївського педінституту імені В.Г. Белінського (сьогодні Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського), де протягом 1964–1965 рр. він працював старшим викладачем, а потім – завідувачем кафедри української мови (вересень 1965 – вересень 1967 рр.). З 1967 р. Василь Васильович знову в Києві, на кафедрі української мови Київського педінституту імені М. Горького. В автобіографії В.В. Лобода написав, що з Миколаєва до Києва він був переведений за сімейними обставинами. Йдеться, очевидно, про його одруження з Надією Луківною Скакодуб. Однак, здається, був також інший чинник, який вплинув на переїзд Василя Васильовича до Києва, – його становлення як науковця відбувалося в Київському педагогічному інституті імені М. Горького. Тут В.В. Лобода працював старшим викладачем кафедри української мови (1967–1968 рр.), доцентом (із 1968 р.), заступником декана (1968–1969 рр.) і деканом філологічного факультету (1975–1980 рр.), завідувачем кафедри української мови. Саме в цей період Василь Васильович розпочинає роботу над докторською дисертацією **«Північнопричорноморська топонімія (спільні і регіональні проблеми української топонімічної системи)»**, яку успішно захистив 1979 р. Здавалося, доля створювала сприятливі обставини для творчого зростання цього науковця й педагога, який свої знання мав би застосувати для розвитку українського мовознавства й навчання здібних студентів. Проте певну негативну роль у подальшому житті В.В. Лободи відіграв, як це часто буває, людський фактор. Із автобіографії Василя Васильовича довідуємося, що 1979 р. він у зв'язку з певними суб'єктивними обставинами (його анонімно обмовили) був змушений залишити роботу на кафедрі української мови Київського педінституту імені М. Горького. Недарма кажуть, що людські підлість і заздрість не знають межі. Василь Васильович витримав це випробування, що, однак, не могло не позначитися на його здоров'ї.

Подальший науковий і творчий шлях В.В. Лободи пов'язаний із Київським педінститутом іноземних мов (нині Київський лінгвістичний університет), де він протягом вересня – листопада 1980 р. працю-

вав на посаді доцента кафедри української мови та літератури. Сьогодні нам невідомо, що спричинило перехід Василя Васильовича в листопаді 1980 р. на посаду старшого наукового співробітника лабораторії психології навчання в Науково-дослідний інститут психології Міністерства УРСР. У цій установі Василь Васильович пропрацював до кінця 1983 р., коли, здолавши конкурс на заміщення вакантної посади завідувача кафедри російської мови підготовчого факультету для іноземців Київського ордена Трудового Червоного Прапора інституту інженерів цивільної авіації імені 60-річчя СРСР (тепер Національний авіаційний університет), очолив кафедру цього вишу (з 27.12.83 р.). Тут В.В. Лобода працював аж до 1999 р., звільнившись (із 1.08.99 р.) у зв'язку з виходом на пенсію.

Сфера наукових зацікавлень В.В. Лободи багатогранна — граматики, ономастика, термінознавство, мовні контакти, не кажучи вже про його вагомий досвід у царині розроблення теоретичного і практичного курсів сучасної української мови для студентів вищих навчальних закладів. Список наукових праць Василя Васильовича налічує 250 позицій (на жаль, вдалося віднайти лише 126), більшість із яких підготував одноосібно. Він досліджував синтаксис складного речення української мови, топонімію Дніпро-Бузького межиріччя, становлення авіаційної та космічної термінології української та російських мов, працював над навчальними курсами з української та російської мови для студентів вишів і методичними порадами. До актуальних і сьогодні праць, які вийшли з-під пера Василя Васильовича, належать такі: **Таблиці з української мови. Вип. 1. Морфологія** (1972), **Сучасна українська мова. Морфологія. Вип. 1. Методичні вказівки** (1972), **Таблиці з української мови. Фонетика, фонологія, графіка, орфографія** (1972), **Сучасна українська літературна мова. Фонетика, фонологія, графіка і орфографія. Методичні вказівки** (1972), **Сучасна українська літературна мова. Синтаксис** (1978) [наведені вище праці створено у співавторстві з А.П. Медушевським], **Топонімія Дніпро-Бузького межиріччя**. (1976), **Взаємодія східнослов'янських мов в українській топонімії** (1976), **Власні назви і відтопонімні утворення Інгуло-Бузького межиріччя** (у співавторстві з В.О. Горпиничем та Л.Т. Масенко — К., 1977), **Російсько-український словник авіаційних термінів (55 тис. термінів)** / Ред., укл. В.В. Лобода. (1999).

Під керівництвом В.В. Лободи написано 3 кандидатські дисертації. Безперечно, цей перелік як наукових праць, так і потенційних кандидатів, а можливо, й докторів філологічних наук був би повнішим, якби неблаганна смерть не вкоротила йому віку. Ті зерна, які В.В. Лобода посіяв, упали на добрий ґрунт і проросли багатим урожаєм. Людина живе доти, доки про неї не вмирає пам'ять у колі передусім духовних нащадків. З огляду на це сподіваємося, що Василь Васильович іще довго буде з нами.

Святослав Вербич (м. Київ)

Svyatoslav Verbych (Kyiv)

VASYL VASYLOVYCH LOBODA (11.01.1936 — 17.03.2000)